

KITEKINTÉS

Babucs Zoltán

SVÁJCI-MAGYAR KÖNYV TELEKI PÁL KÜLPOLITIKÁJÁRÓL

Előljáróban a könyv szerzőjéről érdemes tudnunk, hogy 1925-ben született Budapesten. A gödöllői premonstreiek érettségizett diákjaként 1944-ben szembehelyezkedett a nyilas rémuralommal. Rövid szovjet hadifogság elszenvedése után Budapesten végezte jogi tanulmányait. Édesapját Czettler Jenőt - aki a háború előtti Magyarországon egyetemi professzor és országgyűlési képviselő volt - tizenkét esztendei börtönre ítélték, s így a szerző csak a hatvanas évektől dolgozhatott, mint fordító és könyvtáros. A csehszlovákiai eseményeket követően Svájcba emigrált, ahol kezdetben a Parasztszövetségben ténykedett, majd ugyanott könyvtárosként és jogi munkatársként dolgozott. Tudományos publikációi - német és magyar nyelven - főként a két világháború közötti magyar történelem és jogi kérdések problémáiról szólnak.

Czettler Antal neve az Évkönyv olvasói számára sem ismeretlen, hiszen az 1994-es szám hasábjain jelent meg Teleki Pál küzdelme a magyar függetlenség megőrzéséért c. tanulmánya. Ennek a dolgozatnak jóval terjedelmesebb változatát adta közre ebben az évben a müncheni Ungarisches Institut, a Studia Hungarica nevű sorozatában.

Jelen kötetének előszavában a szerző a két világháború közötti magyar külpolitika kapcsán szögezi le, hogy az kettős célt tartalmazott: egyrészt az 1920-as trianoni békediktátum békés revízióját, másrészt Magyarország semlegességének és függetlenségének megőrzését Németországgal szemben. Felveti, hogy gróf Teleki Pálról, a rendkívül művelt földrajztudósról és politikusról még ma sem létezik igazán objektív kép. Kettős személyes élménytől vezéreltetve - édesapja kollégája és barátja volt Telekinek, illetve a szerző kiscserkészként történt személyes találkozása 1939-ben Jászón a főcserkésszel - szeretné a miniszterelnök 1939-41 közötti külpolitikáját tisztázni, és méltó módon emléket állítani a mártír politikusnak.

A fokozódó háborús veszély igen összekuszálttá bonyolította az amúgy sem egyszerű külpolitikai helyzetet. A Harmadik Birodalom fenyegető árnyéka, a szomszédos országok barátságtalan viszonya Magyarországgal, a Szovjetunió közelsége és Anglia, a távoli "barát" igen-

csak próbára tették Telekit és kormányát. A "Szküllák és Kharübdiszek között őrlődő" magyar külpolitikát Teleki - a szerző előszavában felvázolt két politikai alapelvtől vezérelve próbálta haláláig irányítani.

1939-41 politikai kiútkereséseit - továbbra is megóvni a függetlenséget és semlegességet, békés úton igazságos revíziót kiharcolni - vizsgálja módszeres alaposítással a szerző. Nemcsak magyar oldalról kaphatunk pontos képet, hanem a háborús lángba boruló Európa hadviselő feleinek szemszögéből is.

Megtudhatjuk, milyen módon is vált lehetségessé Kárpátalja és Észak-Erdély visszatérése 1939/1940-ben, s Jugoszlávia felbomlásával hogyan is történt a Délvidék visszaszerzése.

A Magyar Királyság geopolitikai helyzetéből adódóan külpolitikai téren valóban kényszerpályára ítéltetett. Teleki minden igyekezete - és az őt követő kormányé is - hiábavalónak bizonyult arra nézve, hogy az ország kimaradjon az 1939-ben kitört II. világháborúból. Magyarország 1941-ben a semlegességét adta fel, 1944-ben függetlenségét, végül 1944-47-ben visszatért területeit veszítette el - mindazokat, melyekért Trianon óta a magyar politika és gróf Teleki Pál is harcolt.

Czettler Antal kitűnő műve hat nagyobb fejezetben - s azok alfejezeteiben - tekinti át Teleki 1939-1941 közötti külpolitikai lépéseit. A hat nagyobb tartalmi egység címei (magyarul):

1. Magyarország külpolitikája a II. világháború kitörése előtt
 2. A magyar külpolitika a "drole de guerre"* ideje alatt
 3. Magyarország útja a II. Bécsi Döntéshez
 4. Magyarország útja a háromhatalmi egyezményhez és a magyar jugoszláv örök barátsági szerződéshez
 5. Magyarország független külpolitikai helyzetének hanyatlása
 6. Teleki külpolitikájának értékelése. A Teleki-kép változásai
- fémjelzik az adott korszakot. A kötet jól lábjegyzetelt, végén alapos bibliográfia és névmutató is található.

A magyar történelem eme időszakát és gróf Teleki Pál második miniszterelnökségének munkásságát "svájci" semlegességgel és alaposítással tárja elénk a szerző, nagy adósságot törlesztve kötetével. (*Anton Czettler: Pál Graf Teleki und die Außenpolitik Ungarns 1939-1941. Verlag Ungarisches Institut München 1996. 276.o.*)

* furcsa háború